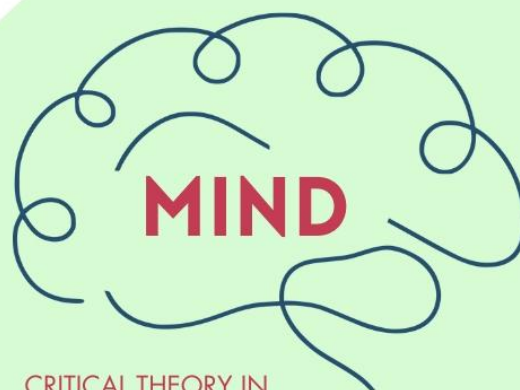

Metodisko rīku komplekts

kritiskās domāšanas attīstīšanai neformālajā izglītībā

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

Atruna

Šo projektu atbalsta Eiropas Komisijas – Erasmus + programma. Šajā publikācijā ietvertā informācija un uzskati pilnībā pieder autoriem un ne vienmēr atspoguļo oficiālo Eiropas Savienības viedokli. Ne Eiropas Savienības iestādes vai institūcijas, ne arī kāds cits, kas darbojas to vārdā, nevar tikt saukts pie atbildības par šajos materiālos publicētās informācijas izmantošanu.

Šis intelektuāls rezultāts (IO4) izstrādāts projektā “Kritiskās domāšanas teorija pieaugušo izglītības praksē - MIND”.

Paldies visiem partneriem par ieguldījumu

Šiuolaikinių didaktikų centras (ŠDC), LT

Education Development Center (EDC), LV

Ustanova za obrazovanje odraslih Dante (DANTE), HR

Academia de Study Economice DIN Bucuresti (ASE), RO

Autori: Ingrida Muraškova, Arūnas Bėkšta , Vilija Lukošūnienė , Ivana Rosandić, Sanja Čop, Josipa Martinović, Pascu Georgiana and Stancu Elena.

Sarmīte Pilāte (koordinatore)

Logotipu un izkārtojumu izveidoja DANTE

Saskaņā ar Creative Commons Attribution- ShareAlike 4.0 starptautisko licenci <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> vai rakstīt Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, ASV.

2024. gada decembris

Saturs

Ievads	5
1. modulis. Kas ir kritiskā domāšana pieaugušo izglītībā?.....	6
1. Ierosināšana	6
Rīks 1.1. Prāta vētra	6
2. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana	7
Rīks 2.1. KW L.....	7
3. Izpratne.....	8
Rīks 3.1. Veselā salikšana no daļām (Jigsaw)	8
Rīks 3.2. INSERT	8
Rīks 3.3. Domu karte	9
4. Refleksija un metaizziņa	11
Rīks 4.1. KW- L	11
Rīks 4.2. Atstāj pēdējo vārdu man.....	12
5. Lēmumu pieņemšana un rīcība.....	13
Rīks 5.1. Pārdomu eseja	13
2. modulis. Kritiskā domātāja portrets	14
1. Ierosināšana	14
Rīks 1.1. (Domā – Strādā pārī - Dalies)	14
2. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana	15
Rīks 2.1. Think – Pair - Share	15
3. Izpratne.....	16
Rīks 3.1. Dubultā dienasgrāmata.....	16
Rīks 3.2. Pārbaudiet savu sarakstu	17
4. Refleksija un metaizziņa	18
Rīks 4.1. Zirnekļa tīkla diagramma (zirnekļa diagramma).....	18
5. Lēmumu pieņemšana un rīcība.....	19
Rīks 5.1. Uzlabošanas soļi.....	19
M3: Kritiskās domāšanas vērtība indivīdam	20
Labizjūta.....	20
1. Ierosināšana	21
Rīks 1.1. Atslēgvārdi/prāta vētra	21
2. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana.	23
Rīks 2.1. K - W - L	23
3. Izpratne.....	25
Rīks 3.1. INSERT	25
4. Refleksija un metaizziņa	26

Rīks 4.1. K - W- L	26
Rīks 4.2. Labizjūtas reģistrēšana 3-2-1	27
5. Lēmumu pieņemšana un rīcība.....	28
Rīks 5.1. Laimes cepumi	28
Rīks 5.2. Pārdomu eseja	29
4. modulis. Kritiskās domāšanas vērtība kopienai	30
Domājoši prāti kopīgai izpratnei un progresam	30
1. Ierosināšana	30
Rīks 1.1. Domā-Strādā pārī-dalies.....	30
1. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana	31
Rīks 2.1. Lomu spēle.....	31
2. Izpratne.....	32
Rīks 3.1. Gadījumu izpēte, scenāriji.....	32
4. Refleksija un metaizziņa	33
Rīks 4.1. Stāvi tur, kur stāvi	33
5. Lēmumu pieņemšana un rīcība.....	33
Rīks 5.1. Rīcības plāns	33
5. modulis. Kritiskās domāšanas vērtība sabiedrībai.....	34
Dialogs starp cilvēku un mākslas darbu (materiālās kultūras aspekts).....	34
1.Ierosināšana.....	34
Rīks 1.1. Brīvās asociācijas	35
2. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana	35
Rīks 2.1. Domā-Strādā pārī-Dalies:.....	35
3. Izpratne.....	36
Rīks 3.1. INSERT	36
4. Refleksija un metaizziņa	37
Rīks 4.1. Nepabeigti teikumi	37
5. Lēmumu pieņemšana un rīcība.....	38
Rīks 5.1. Radošs darbs	38

Ievads

Metodisko rīku komplekts ir izstrādāts Erasmus + projekta “Kritiskās domāšanas teorija pieaugušo izglītības praksē - MIND” ietvaros. Tas ir pielikums programmai pieaugušo izglītotājiem kritiskās domāšanas attīstīšanai. Pieaugušo izglītotāji, kuri īsteno programmu, var izmantot rīku komplektā aprakstītās metodes, lai dažādotu programmas saturu vai pielāgotu to mērķgrupas vajadzībām. Metodisko rīku komplekts noderēs arī citu pieaugušo izglītības programmu vadītājiem, neformālās izglītības pedagogiem, lektoriem un pieaugušo izglītotājiem, lai izmēģinātu iekļaut savās programmās kritiskās domāšanas pieeju.

Metodisko rīku komplekts ir strukturēts atbilstoši Mācību Programmas piecu moduļu tēmām un uzdevumiem. Tā metodoloģiskais pamats ir projektā izstrādātais universālais kritiskās domāšanas modelis pieaugušo mācībām, kuru veido pieci secīgi posmi:

- Ierosināšana
- Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana
- Izpratne
- Refleksija un metaizziņa
- Lēmumu pieņemšana un rīcība

Katrā posmā tiek piedāvāts viens vai vairāki rīki, sniedzot to vispārīgu raksturojumu, praktiskās rīcības soļus, atgriezenisko saiti, darbam nepieciešamos materiālus un ieteicamo literatūru. Rīku aprakstā iekļauti ieteikumi par darba organizācijas formām, izglītojamo skaitu grupā un aktivitātēm nepieciešamo laiku.

Metodisko rīku komplekts veidots ar nolūku sniegt iedvesmu un piemērus kritiskās domāšanas attīstīšanai pieaugušajiem. Tajā iekļautie rīki ir viegli adaptējami dažādu tēmu apguvei, lai padarītu mācīšanās procesu jēgpilnu, mazinot izglītojamo stereotipus par mācīšanos, padziļinot izglītojamo izpratni un stiprinot kritiskos uzskatus.

1. modulis. Kas ir kritiskā domāšana pieaugušo izglītībā?

Mērķi:

1. Iepazīties/padziļināt zināšanas par kritiskās domāšanas jēdzienu.
2. Atklāt pieaugušo izglītības un kritiskās domāšanas attīstības savstarpējo saikni.
3. Veidot personisku izpratni par kritiskās domāšanas jēdzienu.

Moduļa noslēgumā pieaugušo izglītotāji:

1. Spēs konceptualizēt kritisko domāšanu.
2. Izprātīs kritiskās domāšanas nozīmi pieaugušo izglītībā.
3. Spēs formulēt personīgu kritiskās domāšanas jēdzienu.

1. Ierosināšana

Aiciniet izglītojamos mutiski vai rakstiski ģenerēt dažādas idejas, viedokļus par kritiskās domāšanas (KD) jēdzieniem, balstoties uz viņu iepriekšējām zināšanām, pieredzi, iztēli.

Rīks 1.1. Prāta vētra

Rīka (aktivitātes) apraksts:

1. Aiciniet izglītojamos pierakstīt uz līmlapiņām savu kritiskās domāšanas definīciju.
2. Apkopoiet definīcijas.
3. Lasiet definīciju pēc definīcijas un pielīmējiet tās uz tāfeles, grupējot atbilstoši idejām.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Komentējiet, ka "nākamajā solī mēs padziļināti analizēsim savas definīcijas un argumentus, kāpēc mēs tā domājam".

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Līmlapiņas, zīmuli.
- Efektīvas prāta vētras metodes: <https://www.lucidchart.com/blog/effeKDive-brainstorming-techniques>

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Aktivitāti var organizēt klātienē vai izmantojot attālinātās mācību platformas. Tādā gadījumā pieaugušo izglītotājs var lūgt izglītojamos ierakstīt savas idejas tēršanās logā.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min):

30 min.

2. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana

Aiciniet izglītojamos dalīties savos pieņēmumos par KD koncepciju un apspriest, uz ko tā ir balstīta, dalīties ar to, kas vēl jāapgūst/ko vēlas apgūt.

Rīks 2.1. KWL

Rīka (aktivitātes) apraksts:

KWL ir pētniecības stratēģija. Akronīms nozīmē "Ko es **zinu**", "Ko es **gribu** zināt" un "Ko es **uzzināju**".

Šajā mācību posmā jāizmanto pirmie divi KWL posmi: "Ko es **zinu**" un "Ko es **gribu** zināt".

1. Sadaliet izglītojamos mazās grupās, kurās ir trīs vai četri izglītojamie, un aiciniet viņus dalīties savos pieņēmumos par KD koncepciju un apspriest, uz ko tie ir balstīti:

Es domāju, ka kritiskā domāšana ir... Es tā domāju, jo esmu lasījis... / redzējis... / novērojis...

2. Aiciniet izglītojamos izlemt, ko viņi kā grupa vēlētos noskaidrot un/vai uzzināt.
3. Aiciniet izglītojamos izvēlē grupas *referentu*, kurš iepazīstinās ar grupas izglītojamo idejām.
4. Uzrakstiet idejas "Es gribu zināt" uz tāfeles.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Komentāros ievietojiet sarakstu, ko izglītojamie vēlētos apgūt, saistot to ar mācību programmas moduļa saturu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Līmlapiņas, zīmuļi.
- Efektīvas prāta vētras metodes: <https://www.lucidchart.com/blog/effeKDive-brainstorming-techniques>.
- KWL metode: <https://rasmussen.libanswers.com/faq/32579#:~:text=Answer,as%20a%20reading%20comprehension%20aid>.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Aktivitāti var organizēt gan klātienē, gan attālināti.

Tālmācības process:

- Sadaliet izglītojamos mazās grupās pa četriem izglītojamajiem.
- Aiciniet izglītojamos pirms diskusijas izvēlēties referentu.
- Pēc noteiktā laika aiciniet referentus iepazīstināt ar diskusijas rezultātiem un to, ko grupa vēlētos uzzināt/iemācīties.
- Uzrakstiet izglītojamo idejas uz tāfeles.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

Apmēram 45-60 min.

3. Izpratne

Aiciniet izglītojamos iedziļināties tēmā, strādājot ar jaunu materiālu – tekstuālu vai vizuālu, izmantojiet piedāvātās lasīšanas un/vai vizuālās stratēģijas.

Rīks 3.1. Veselā salikšana no daļām (Jigsaw)

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Jigsaw ir kooperatīvās mācīšanās stratēģija, kas ļauj katram grupas dalībniekam specializēties vienā tēmas aspektā (piemēram, viena grupa pēta dzīvniekus - zālēdājus dzīvotnes, cita grupa pēta dzīvniekus - plēsējus).

1. Izvēlieties 4-5 īsus (1-2 lappuses) tekstus par KD vai vienu lielāku rakstu ar 4-5 nodaļām.
2. Sadaliet izglītojamos mazās grupās pa 4-5 izglītojamajiem.
3. Iedodiet katrai grupai izlasīt un apspriest vienu un to pašu informāciju. Katrs izglītojamais būs tēmas “eksperts”.
4. Izveidojiet jaunas grupas, apvienojot pa vienam izglītojamajam no katras ekspertu grupas.
5. Aiciniet “ekspertiem” dalīties savā informācijā ar jaunās grupas izglītojamajiem.
6. Aiciniet jaunajām grupām vizuāli atspoguļot visu informāciju.
7. Prezentējiet to visai grupai.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Neskatoties uz to, ka visas grupas lasīja vienus un tos pašus materiālus, viņu prezentācijas būs ievērojami atšķirīgas.

Pieaugušo izglītotājam jājautā, kā grupas izglītojamo KD ietekmēja rezultātu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Īsi teksti valsts valodā par KD. Dažas saites uz rakstiem atrodamas sadaļā “Kritiskā domāšana pieaugušo izglītībā. Ideju apkopojums” (DP 2.1.).

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Klātienē.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

105 min.

Rīks 3.2. INSERT

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Iedodiet izglītojamajiem tekstu par kritisko domāšanu valsts valodā. Aiciniet viņus to izlasīt, izmantojot INSERT metodi (Interaktīva atzīmēšanas sistēma efektīvai lasīšanai un domāšanai). Lasīšanas laikā atzīmējiet tekstu ar šādām piezīmēm:

v - jau zināma informācija   -- informācija ir pretrunā ar izglītojamā viedokli vai atšķiras no tā, ko viņš zināja vai domāja, ka zina   + - jauna informācija   ? - mulsinoša informācija

1. attēls. INSERT metode

- Izglītojamie liek dažādas atzīmes teksta malās vai citā ērtā vietā atbilstoši savām pašreizējām zināšanām un izpratnei. Nav nepieciešams atzīmēt katru rindiņu vai katru prezentēto ideju, bet gan darīt to pārdomāti un apzināti. Nav prasības par konkrētu atzīmju skaitu.
- Aiciniet izglītojamos dalīties pārdomās par izlasīto mazajās grupās un uzrakstiet atbildes uz tāfeles un prezentējiet mazo grupu rezultātus visai grupai.
 - Kas jau bija zināms?
 - Kādi uzskati tika noraidīti?
 - Kas bija jauns?
 - Kas joprojām ir neskaidrs/ apšaubāms/ mulsinošs?
- Alternatīva grupas rezultātu prezentācija var būt domu karte (skat. rīks 3.3. Doma karte).

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

- Apkopojiet prezentācijas, pievēršot uzmanību rezultātu līdzībām un atšķirībām.
- Pievērsiet īpašu uzmanību pēdējam jautājumam: *Kas joprojām ir neskaidrs/ apšaubāms/ mulsinošs?*
- Saistiet šos jautājumus ar programmas tēmām.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Vienas lapas teksts par KD valsts valodā. Piemērs ar īsu tekstu par KD angļu valodā: <https://www.criticalthinking.org/pages/defining-critical-thinking/766>.
- *I.N.S.E.R.T method: Vaughn, J.L., & Estes, T.H. (1986). Reading and reasoning beyond the primary grades. Boston, MA: Allyn & Bacon.*

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs /pāru vai grupu darbs):

Individuāla lasīšana, diskusija mazajās grupās pa 3-5 izglītojamajiem atkarībā no visas grupas lieluma.

Grupas lielums:

12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):

45-60 min.

īks 3.3. Domu karte

Rīka (aktivitātes) apraksts:

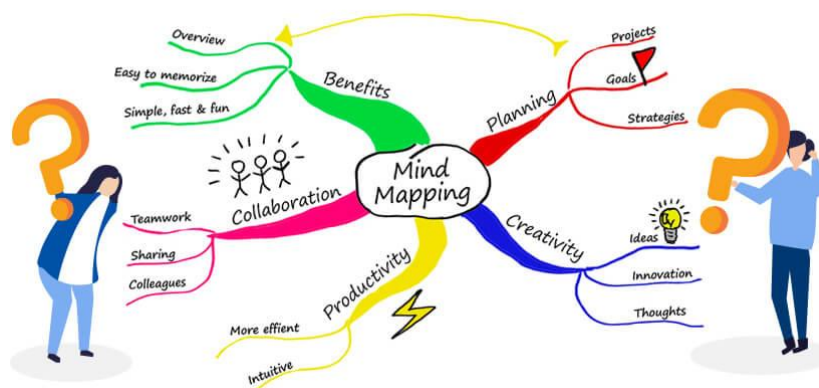
- Izskaidrojiet izglītojamajiem domu kartēšanas ideju.

Terminu "domu karte" pirmo reizi popularizēja britu populārās psiholoģijas autors un televīzijas personība Tonijs Buzans.
--

Domu karte ir vienkāršs veids, kā organiski savietot domas, neuztraucoties par kārtību un struktūru. Tas ļauj vizuāli strukturēt idejas, lai palīdzētu domas analizēt un atsaukt tās atmiņā.

Domu karte ir diagramma, kas attēlo uzdevumus, vārdus, jēdzienus vai vienumus, kas saistīti ar centrālo jēdzienu vai priekšmetu un sakārtoti ap to, izmantojot nelineāru grafisku izkārtojumu, kas ļauj lietotājam izveidot intuitīvu ietvaru ap centrālo koncepciju.

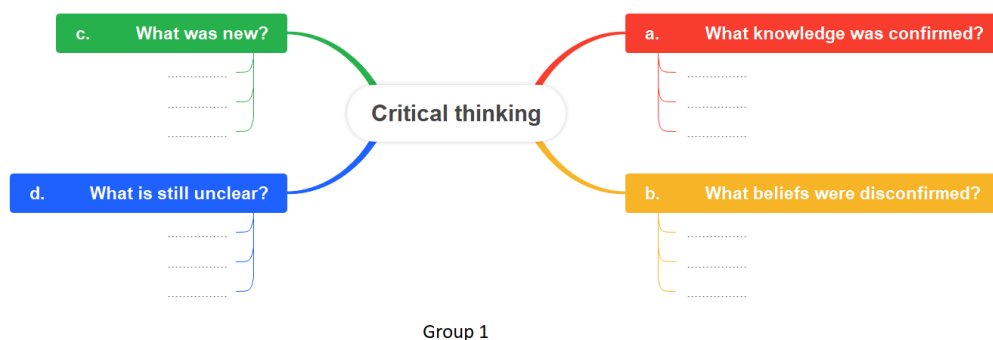
2. attēls Domu kartēšana

Domu kartes izveides soļi:

1. **Ierakstiet galveno tēmu.** Sāciet, ierakstot galveno tēmu domu kartes centrā, piemēram, "Pasaules galvaspilsētas".
2. **Prāta vētras tēmas.** Izveidojiet galvenos zarus, lai uzskaitītu savas tēmas, piemēram, "Londona", "Parīze", "Ņujorka" un "Pekina". Neuztraucieties par tēmu secību.
3. **Izveidojiet apakštēmas.** Izkārtojiet savas tēmas, izveidojot apakštēmas. Noteikti izmantojiet ļoti īsas frāzes vai pat atsevišķus vārdus.
4. **Pārkārtojiet tēmas.** Ja jums ir jāpārkārto tēmas savā domu kartē, lielākā daļa programmatūru rīku ļauj vilkt un pārkārtot zarus. Tas ļaus jums strukturēt tēmas, kuras esat pārdomājis.
5. **Pievienojiet attēlus un formatējumu.** Saskaņā ar domu kartēšanas teoriju, attēli un krāsas uzlabo informācijas saglabāšanu atmiņā. Varat izmantot dažādas krāsas un fontus un novietot attēlus uz zariem.
6. **Piezīmes un pētījumi.** Veiciet piezīmes par savām tēmām un pievienotajiem izpētes failiem — ja to atļauj domu kartēšanas programmatūra.

Kā izveidot domu karti: <https://www.mindmapping.com/>

2. Iepriekš sagatavojiet papīra tāfeles loksnes (viena lapa katrai grupai). Domu karti par KD rakstu sāciet ar pirmā līmeņa zariem (skatiet rīku 3.2. INSERT).
3. Aiciniet izglītojamos nākt pie lapas un ierakstīt savu informāciju domu kartes atzaros.

3. attēls. Domu kartes atzari

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

- Izlasiet informāciju uz katras lapas un komentējiet.
- Apkopojiet prezentācijas, pievēršot uzmanību rezultātu līdzībām un atšķirībām.
- Pievērsiet īpašu uzmanību pēdējam jautājumam: *Kas joprojām ir neskaidrs/ apšaubāms/ mulsinošs?* Saistiet šīs problēmas ar programmas tēmām.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Buzan, T. (1996). *The Mind Map Book: How to Use Radiant Thinking to Maximize Your Brain's Untapped Potential*. Penguin Publishing Group.
- Kā izveidot domu karti: <https://www.mindmapping.com/>.
- Canva domu karšu veidotājs: <https://www.canva.com/graphs/mind-maps/>.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs /pāru vai grupu darbs):

Nodarbība paredzēta darbam klātienē 3-5 izglītojamo grupās.

Grupas lielums:

12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):

30-45 min.

4. Refleksija un metaizziņa

Aiciniet izglītojamos mutiski novērtēt un pārvērtēt iepriekš iegūtās zināšanas, uzskatus un attieksmes, kā arī kopējo mācību procesu.

Rīks 4.1. KW- L

Rīka (aktivitātes) apraksts:

KWL ir pētniecības stratēģija. Aptuvenais akronīms nozīmē "Ko es **zinu**", "Ko es **gribu** zināt" un "Ko es **uzzināju**".

Šinī mācību posmā jāizmanto K-W- L **trešais posms: "Ko es iemācījos"**.

1. Aiciniet izglītojamos individuāli pabeigt teikumus, izmantojot dažādu krāsu līmlapiņas (piemēram, dzeltenā un zaļā):

Iepriekš biju domājis,.... (uz dzeltenās līmlapiņas)

Tagad es domāju, ka.... (uz zaļās līmlapiņas)

2. Savāciet no izglītojamajiem līmlapiņas, izlasiet, kas rakstīts uz katras un pielīmējiet pie baltās tāfeles, sadalot tās divās daļās ar nosaukumiem "Iepriekš es domāju" un "Tagad domāju".

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Diskusijā akcentējiet atšķirību starp iepriekšējām zināšanām un iegūtajām zināšanām.

Apkopošanai, pieaugušo izglītotājs var izmantot KD projekta definīciju:

KRITISKĀ DOMĀŠANA : etimoloģiskā nozīme „kritikos” (gr.) spēt spriest, "krinein" (gr.) - atdalīt, izlemt (<https://www.etymonline.com/word/critical>) Senajiem grieķiem tā tika uzskatīta par spēju pieņemt lēmumu, balstoties uz noteiktu standartu. Mūsdienu kontekstā tas tiek saprasts kā cilvēka specifisku īpašību un prasmju kopums, kas izpaužas domāšanas kontekstā – palīdz saprast un izlemt, kas ir patiess un kas ir nepatiess, kas ir pareizi vai nepareizi.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Vairāk definīciju var atrast sadaļā "Kritiskā domāšana pieaugušo izglītībā. Ideju apkopojums" (DP 2.1.), 6.lpp.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs /pāru vai grupu darbs):

Mācības klātienē.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

30 min.

Rīks 4.2. Atstāj pēdējo vārdu man

Rīka (aktivitātes) apraksts:

1. Izvēlieties tekstu par KD valsts valodā, ko izglītojamajiem patstāvīgi izlasīt.
2. Pēc izlasīšanas uzdodiet izglītojamajiem noteikt teksta galveno domu. Aiciniet viņus to pateikt ar saviem vārdiem divos vai trīs pilnos teikumos un pierakstiet kopsavilkumu.
3. Aiciniet izglītojamās izvēlēties divus līdz trīs teikumus no teksta, kas, viņuprāt, ir svarīgi, paturot prātā savas galvenās idejas kopsavilkumu.
4. Sadaliet izglītojamās mazās grupās, lai viņi varētu pārrunāt savas izvēles. Grupas lielums var būt atšķirīgs.
5. Ļaujiet pirmajam izglītojamajam sākt, nolasot savu pirmo citātu grupai, neizsakot nekādas atrunas vai komentārus par citātu.
6. Mudiniet katru grupas izglītojamo īsi komentēt citātu, līdz visiem ir bijusi iespēja komentēt. Atgādiniet izglītojamajiem neiesaistīties dziļākās diskusijās.
7. Kad visi ir komentējuši, pirmais izglītojamais sīkāk paskaidro, kāpēc viņš vai viņa izvēlējās šo frāzi vai teikumu kā svarīgu galvenajai domai. Šis izglītojamais saka "pēdējo vārdu".

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

- Pārtrauciet diskusiju, kad izglītojamie pēc kārtas lasa savus citātus, klausās grupas atbildes un paskaidro, kāpēc viņi ir izvēlējušies šos citātus. Atkārtojiet procesu, līdz visi izglītojamie ir izteikušies.
- Pievērsiet uzmanību aktivitātes procesam kā KD pielietojuma piemēram.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Vienas lappuses apjoma teksts par KD valsts valodā. Īsa teksta par KD piemērs angļu valodā: <https://www.criticalthinking.org/pages/defining-critical-thinking/766>.
- Dodiet man pēdējo vārdu: <https://www.learningforjustice.org/classroom-resources/teaching-strategies/community-inquiry/save-the-last-word-for-me-35>.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs /pāru vai grupu darbs):

- Individuālais un grupu darbs klātienē.
- Pieaugušo izglītojamajam ir jāsaņem palīgi no izglītojamo grupas vai pieaugušo izglītojamu komanda procesa uzraudzībai grupās.

Grupas lielums:

12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):

35-45 min.

5. Lēmumu pieņemšana un rīcība

Aiciniet izglītojamos mutiski un/vai rakstiski izveidot savu KD jēdziena definīciju.

Rīks 5.1. Pārdomu esija

Rīka (aktivitātes) apraksts:

1. Individuālais darbs.
2. Aiciniet izglītojamos individuāli uzrakstīt esiju 1 lappas apjomā par tēmu: “Kā es saprotu, kas ir KD, un kā es to pielietošu savā dzīvē”.
3. Esejai ir šādi apakšvirsraksti:
 - a. Mans KD apraksts (mans vēlamais apraksts).
 - b. Kā mācību aktivitātes ietekmēja manu aprakstu.
 - c. Kā es to pielietošu savā dzīvē.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Katram izglītojamajam individuāli pēc mācību sesijas ir jāsniedz atgriezeniskā saite par esiju. Tai jābūt balstītai uz šādiem aspektiem:

- Kā izglītojamais saprata tēmu.
- Kā viņš/viņa izmantoja aktivitāšu rezultātus.
- Ideju oriģinalitāte.

Esejas rezultātus var izmantot 2. Moduļa ievadā par Kritiskā domātāja portretu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm): Papīrs un zīmuļi.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs /pāru vai grupu darbs): Individuālais darbs. Patstāvīga mācīšanās.

Grupas lielums:

Nav noteikts

Ilgums (min.):
90 min.

2. modulis. Kritiskā domātāja portrets

Mērķi:

1. Iepazīties ar kritiskās domāšanas prasmēm un kritiskā domātāja īpašībām.
2. Analizēt personību “portretus” un atpazīt viņu kā kritisko domātāju, īpašības.
3. Novērtēt savas kritiskās domāšanas prasmes un īpašības.
4. Izveidot pilnveidojamo kritiskās domāšanas prasmju un kritiskā domātāja īpašību sarakstu.

Moduļa noslēgumā pieaugušo izglītotāji spēs:

1. Nosaukt kritiskās domāšanas prasmes un kritiskā domātāja īpašības, izprast to atšķirību un savstarpējo saistību.
2. Iegūtās zināšanas par kritiskās domāšanas prasmēm un kritiskā domātāja īpašībām pielietot praktiskos uzdevumos, veidot saikni ar personīgo pieredzi.
3. Kritiski pārdomāt un izvērtēt personīgās prasmes un īpašības.
4. Pieņemt lēmumus par personības pilnveidi.

1. Ierosināšana

Aiciniet izglītojamos izveidot personisko īpašību sarakstu, kas raksturo kritiski domājošu personu (individuāli/pāros vai grupās).

Rīks 1.1. (Domā – Strādā pārī - Dalies)

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Domā – Strādā pārī – Dalies ir kooperatīvās mācīšanās aktivitāte, ko var organizēt dažāda lieluma grupās un par jebkuru tēmu. Pieaugušo izglītotājs uzdod jautājumu, izglītojamie vispirms DOMĀ paši pirms saņem norādījumus pārrunāt savu atbildi ar līdzās sēdošo izglītojamo (PAIR). Pēc tam pāri dalās ar pārrunāto ar visu grupu, un diskusija turpinās. Think-Pair-Share [https://www.kent.edu/KDI/think-pair-share#:~:text=Think%2DPair%2DShare%20\(TPS,sitting%20near%20them%20\(PAIR\).](https://www.kent.edu/KDI/think-pair-share#:~:text=Think%2DPair%2DShare%20(TPS,sitting%20near%20them%20(PAIR).) Šajā posmā izmantojiet pirmo darbību - **Domā**.

Aiciniet izglītojamos individuāli uzrakstīt 3-5 kritiski domājoša cilvēka (kritiskā domātāja) īpašības.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Šajā posmā nav nepieciešams sniegt pārskatu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

A4 papīrs, zīmuli.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs / pāru vai grupu darbs):

Individuālais darbs.

Grupas lielums:

12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):

5-10 min.

2. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana

Aiciniet izglītojamos dalīties ar savu kritiskā domātāja īpašību sarakstu un pārrunāt šo izvēli: kādas priekšzināšanas, pieredze un intuīcija ir kritiskam domātājam nepieciešama.

Rīks 2.1. Think – Pair - Share

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Think-Pair-Share ir kooperatīvās mācīšanās aktivitāte, ko var organizēt dažāda lieluma grupās un par jebkuru tēmu. Pieaugušo izglītotājs uzdod jautājumu, izglītojamie vispirms DOMĀ paši pirms saņem norādījumus pārrunāt savu atbildi ar līdzās sēdošo izglītojamo (PAIR). Pēc tam pāri dalās ar pārrunāto ar visu grupu, un diskusija turpinās.

Think-Pair-Share [https://www.kent.edu/KDI/think-pair-share#:~:text=Think%2DPair%2DShare%20\(TPS,sitting%20near%20them%20\(PAIR\).](https://www.kent.edu/KDI/think-pair-share#:~:text=Think%2DPair%2DShare%20(TPS,sitting%20near%20them%20(PAIR).)

Šajā posmā izmantojiet otro un trešo darbību: **Strādā pāri un Dalies.**

1. Sadaliet izglītojamos pa pāriem.
2. Aiciniet izglītojamos dalīties ar saviem īpašību sarakstiem un pārrunāt, kādas iepriekšējās zināšanas, pieredze un intuīcija ir nepieciešama kritiskajam domātājam.
3. Aiciniet pārus dalīties pārrunātajā ar visu grupu.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

- Diskusijā uzsveriet, ka pastāv dažādi priekšstati par to, kādas ir kritiskā domātāja īpašības un to, cik dažāda ir mūsu pieredze, kas pamato mūsu viedokļus.
- Paskaidrojiet, ka vēlāk izglītojamie atgriezīsies pie saviem sarakstiem un atjauninās tos, pamatojoties uz jauniegūtajām zināšanām.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Nav nepieciešami papildus materiāli.
- Think-Pair-Share [https://www.kent.edu/KDI/think-pair-share#:~:text=Think%2DPair%2DShare%20\(TPS,sitting%20near%20them%20\(PAIR\).](https://www.kent.edu/KDI/think-pair-share#:~:text=Think%2DPair%2DShare%20(TPS,sitting%20near%20them%20(PAIR).)

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs / pāru vai grupu darbs):

Pāru darbs.

Grupas lielums:

12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):
Apmēram 30 min.

3. Izpratne

Aiciniet izglītojamos iedziļināties tēmā, strādājot ar jaunu materiālu – tekstuālu vai vizuālu, izmantojiet piedāvātās lasīšanas un/vai vizuālās stratēģijas (piemēram, biogrāfijas, intervijas, filmas, video utt.)

Rīks 3.1. Dubultā dienasgrāmata

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Dubultā dienasgrāmata ir divās slejās veikts piezīmju pieraksts, kas palīdz izglītojamajiem pārskatīt viņu izpratni.

Divkāršā ieraksta dienasgrāmata.

https://lesn.appstate.edu/fryeem/double_entry_diaries.htm

1. Izvēlieties lasāmo un/ vai vizuālo materiālu (piemēram, biogrāfiju, interviju, filmu, video u.c.).
2. Atlasiet vairākas nodaļas vai epizodes, ko izglītojamajiem lasīt vai skatīties (lappuses, epizodes minūtes).
3. Aiciniet izglītojamos izlasīt vai skatīt piedāvātā materiāla nodaļas vai epizodes un tabulā aizpildīt savas pārdomas par atbilstošo nodaļu vai epizodi:

Dubultās dienasgrāmatas tabula

Nodaļa/sērija	Reakcijas/komentāri par to, kādas KD īpašības materiāls atklāj
1 nodaļa/sērija (min.)	
2 nodaļas/sērija (min.)	
3 nodaļas/sērija (min.)	
4 nodaļas/sērija (min.)	

4. attēls. Dubultās dienasgrāmatas tabula

4. Sadaliet izglītojamos grupās pa 3–5 un aiciniet viņus pārrunāt, kādas kritiskā domātāja īpašības viņi atzīmēja, un dalīties savās idejās ar visu grupu.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

- Pierakstiet grupu galvenās idejas.
- Apkopojiet, ierakstot galvenos secinājumus uz tāfeles.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Jebkurš materiāls valsts valodā par kritiski domājošiem cilvēkiem - teksti, esejas, raksti laikrakstos vai žurnālos, intervijas. Šeit ir daži piemēri:

- Saruna ar Polu Freiri:

<https://www.youtube.com/watch?v=aFWjnkFypFA>

<https://www.youtube.com/watch?v=U8aExMg8foA>

- Mārtiņa Lutera Kinga runa:

<https://www.youtube.com/watch?v=vP4iY1TtS3s>

- Divkāršā ieraksta dienasgrāmata.

https://lesn.appstate.edu/fryeem/double_entry_diaries.htm

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs / pāru vai grupu darbs):

- Individuālais darbs un grupu darbs klātienē.
- Aktivitāti var organizēt kā hibrīdu darbu: teksta lasīšanu vai video skatīšanos var organizēt kā individuālu pašmācības aktivitāti, bet diskusijas - grupās klātienē vai attālināti.

Grupas lielums:
12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):
60-90 min., atkarībā no materiāla lieluma.

Rīks 3.2. Pārbaudiet savu sarakstu

Rīka (aktivitātes) apraksts:

1. Iedodiet izglītojamajiem rakstu valsts valodā par kritiskā domātāja īpašībām.
2. Aiciniet izglītojamos atgriezties pie iepriekš izveidotā saraksta, pārskatīt to un veikt labojumus.
3. Pievērsiet uzmanību tam, ka izglītojamajiem nav obligāti jāpieturas pie rakstā minētajām īpašībām, viņi var izveidot savu īpašību sarakstu, izmantojot savu KD.
4. Aiciniet izglītojamos dalīties ar saviem sarakstiem 3–5 cilvēku grupās un paskaidrot, kāpēc viņi izdarīja šo izvēli.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Aiciniet 3-5 izglītojamos no grupas pastāstīt, kas bija svarīgākais, ko viņi iemācījās, veicot šo aktivitāti.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Jebkurš materiāls valsts valodā par kritisko domātāju īpašībām.
- Materiāla piemērs par kritiskā domātāja īpašībām:

“7 visizplatītākās ļoti efektīvu kritisko domātāju īpašības”

<https://futurefocusedlearning.net/blog/critical-thinking/the-7-most-common-traits-of-highly-effective-critical-thinker>.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs /pāru vai grupu darbs):

- Individuālais un grupu darbs klātienē.
- To var organizēt arī kā attālinātu darbu: koplietojot dokumentu tiešsaistē un organizēt diskusijas atsevišķās platformas istabās.

Grupas lielums:
12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):
Līdz 30 min.

4. Refleksija un metaizziņa

Aiciniet izglītojamos mutiski izvērtēt un atkārtoti novērtēt iepriekš iegūtās zināšanas, uzskatus & attieksmes, kā arī kopējo mācību procesu.

Rīks 4.1. Zirnekļa tīkla diagramma (zirnekļa diagramma)

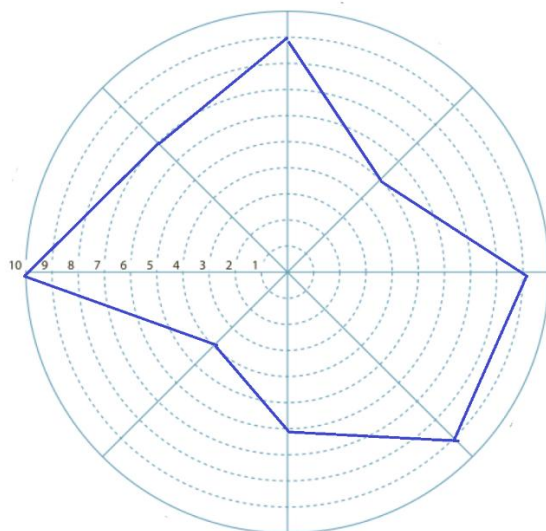
Rīka (aktivitātes) apraksts:

Zirnekļa diagramma, ko dažreiz sauc arī par radara diagrammu, bieži tiek izmantota, ja vēlaties attēlot datus vairākās unikālās dimensijās. Lai gan ir dažādi pieņēmumi, šīs dimensijas parasti ir kvantitatīvi rādītāji un parasti svārstās no nulles līdz maksimālajai vērtībai. Katras dimensijas diapazons ir salīdzināms ar pārējām, tāpēc, zīmējot zirnekļa diagrammu, līnijas garums no nulles līdz dimensijas maksimālajai vērtībai visām dimensijām var būt arī vienāds.

Kas ir zirnekļa diagramma?

<https://www.storytellingwithdata.com/blog/2021/8/31/what-is-a-spider-chart>

1. Piedāvāji izglītojamajiem zirnekļa tīkla diagrammas veidni.
2. Aiciniet izglītojamos tīkla asīm pievienot KD īpašības no sava pārskatītā saraksta (ja ir mazāk īpašību nekā asu skaits, atstāji šīs asis tukšas; ja pazīmju ir vairāk nekā asu, izglītojamie var brīvi zīmēt papildu asis).
3. Aiciniet izglītojamos novērtēt savu kritiskā domātāja īpašību līmeni no 1 līdz 10, ielieciet vērtējumu un savienojiet atzīmes, lai izveidotu zirnekļa tīklu, kā parādīts piemērā.
4. Piestipriniet izveidotos zirnekļu tīklus pie sienas un aiciniet vairākus izglītojamos (3-5) tos komentēt.

5. attēls. Zirnekļa tīkla diagrammas piemērs

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Lai sniegtu informāciju, pieaugušo izglītotājs var pievērst uzmanību:

- tīklos esošo īpašību daudzveidībai;
- dažādu personu atšķirīgam īpašību novērtējumam, kas radīs dažādus rīcības plānus nākamajā mācību posmā.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Zirnekļa tīkla diagrammas veidne.
- Kas ir zirnekļa diagramma?
<https://www.storytellingwithdata.com/blog/2021/8/31/what-is-a-spider-chart>

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs / pāru vai grupu darbs):

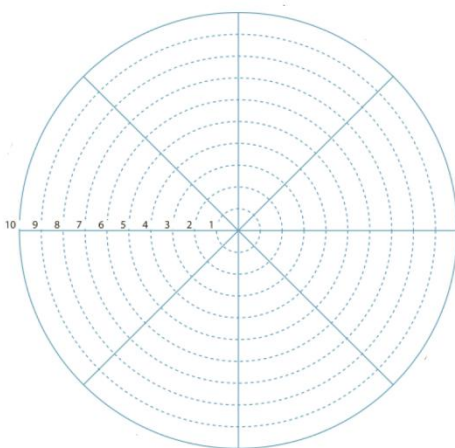
- Individuālais darbs klātienē.
- Alternatīva organizācija: zirnekļa tīklus var veidot, izmantojot datorprogrammas, piemēram, Canva un izdrukāt.

Grupas lielums:
12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):
Apmēram 30 min darbam klātienē.

6. attēls. Zirnekļa tīkla diagrammas veidne

5. Lēmumu pieņemšana un rīcība

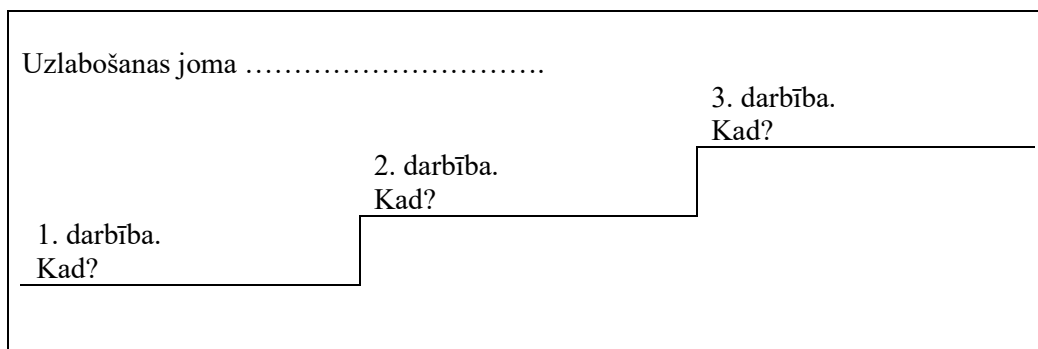
Aiciniet izglītojamos mutiski un/vai rakstiski formulēt savu KD jēdziena definīciju.

Rīks 5.1. Uzlabošanas soļi

Rīka (aktivitātes) apraksts:

1. Aiciniet izglītojamos aplūkot savus zirnekļa tīklus un izvēlēties vienu jomu, kas būtu jāuzlabo.
2. Aiciniet uzrakstīt, ko viņš/ viņa darīs (aktivitātes) izvēlētajās jomās uzlabošanai.
3. Ievietojiet šīs aktivitātes, kas nodrošina labāku KD, tālāk redzamajā „Uzlabošanas soļu veidnē”.
4. Aiciniet izglītojamos dalīties ar savām plānotajām aktivitātēm mazās grupās.

7. attēls. Uzlabošanas soļu veidne

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

- Mudiniet izglītojamos tuvākajā nākotnē īstenot vismaz vienu soli.
- Pievērsiet uzmanību britu aktiera Rega Revana citātam: "Nevar būt mācīšanās bez aktivitātes un aktivitātes bez mācīšanās."

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

4 populārākie Rega Revana citāti (2024. gada atjauninājums)
<https://quotefancy.com/reg-revans-quotes>.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs / pāru vai grupu darbs):
 Individuālais darbs.

Grupas lielums:
 12-20 izglītojamie.

Ilgums (min.):
 20-30 min.

M3: Kritiskās domāšanas vērtība indivīdam

Labizjūta

Mērķi:

1. Skaidrot labizjūtas jēdzienu un tā būtību.
2. Parādīt divus labizjūtas dimensiju piemērus (afektīvo un kognitīvo).
3. Izveidot saikni starp kritiskās domāšanas jēdzienu un labizjūtu.

Moduļa noslēgumā pieaugušo izglītotāji:

1. Pratīs raksturot labizjūtas jēdzienu.
2. Izpratīs labizjūtas pieejas nozīmi pieaugušo izglītībā.
3. Spēs analizēt labizjūtas stāvokli un sasaistīt to ar kritisko domāšanu, sākot ar personīgo pieredzi.

1. Ierosināšana

Aiciniet izglītojamos piedāvāt dažādas idejas par labizjūtas jēdzienu, balstoties uz iepriekšējo informāciju, kā arī savu ar to saistīto pieredzi.

Rīks 1.1. Atslēgvārdi/prāta vētra

Rīka (darbības) apraksts:

1. Aiciniet izglītojamos uzrakstīt dažādus vārdus/ idejas/ viedokļus par labizjūtas jēdzienu.
2. Pieaugušo izglītotājs nolasīs vārdus un grupēs atbilstoši interešu jomai.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Atzīmējiet, ka izglītojamo viedoklis par labizjūtas jēdzienu varētu tikt tālāk attīstīts turpmākajos mācību posmos.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Līmlapiņas, zīmuli, tāfele, mentimētrs, slido.
- Rojas, M. (2019) *Wellbeing and Its Conceptualization, Wellbeing in Latin America: Drivers and Policies*, 19-30, doi: 10.1007/978-3-030-33498-7_3;

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs / pāru vai grupu darbs):

Aktivitāti var organizēt uz vietas vai izmantojot attālināto mācību platformu. Tādā gadījumā pieaugušo izglītotājs var lūgt izglītojamos uzrakstīt savas idejas mentimetrā vai slido, atbildot uz jautājumu "Kas ir pirmais, kas jums ienāk prātā, domājot par labklājību?"

Grupas lielums:

Līdz 25 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

15 min.

Rīks 1.2. Diskusija

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Diskusija:

1. Uzdodiet dalībniekiem jautājumus piedāvātajā secībā:
 - Padomājiet par notikumu/ situāciju, kurā piedzīvojāt laimi / labsajūtu.
 - Kas izraisīja šo situāciju?
 - Kā tas notika?
 - Kāds bija rezultāts?

Tā kā pieaugušo izglītotāji cenšas mudināt izglītojamos kritiski domāt par savu pieredzi, viņi lūgs izglītojamajiem atrast kaut ko, kas nebija tik labs iepriekšējā situācijā, pat ja tas tika uzskatīts par pozitīvu notikumu.

2. Uzdodiet dalībniekiem jautājumus piedāvātajā secībā:
 - Padomājiet par notikumu/ situāciju, kurā jūs piedzīvojāt skumjas / negatīvas sajūtas.

- Kas izraisīja situāciju?
- Kā tas notika?
- Kāds bija rezultāts?

Tāpat kā iepriekšējā aktivitātē dalībnieki tiek aicināti atrast kaut ko pozitīvu šinī notikumā, pat, ja pats notikums radīja skumjas / negatīvas sajūtas.

Pēc pozitīvo un negatīvo aspektu apspriešanas pieaugušo izglītotāji projicē in jaņ zīmi, lai nākamajā posmā (intuīcija) dalībnieki varētu vieglāk saprast, ka katru situāciju var interpretēt niansēti.

1. Mudiniet izglītojamos veidot saiknes starp labizjūtu un kritisko domāšanu, pamatojoties uz viņu iepriekšējām zināšanām.
2. Izglītojamo idejas pieaugušo izglītotājs uzraksta uz papīra tāfeles.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Novērošanas komentāri par saikni starp labizjūtu un kritiskās domāšanas saturu, kas izstrādāts 1. modulī.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Zīmuli, papīrs, tāfele.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs / pāru vai grupu darbs):

- Individuālais un grupu darbs klātienē.
- Pieaugušo izglītotājs uzrauga grupu darbu.

Grupas lielums:

Līdz 25 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

15 - 20 min.

Rīks 1.3. Laimes cepumi

Rīka (darbības) apraksts:

1. Dalībnieki izvelk “cepumu” (salocītua tukšu papīra lapu), kas tiks saglabāts līdz nodarbības beigām.
2. Viņi piestiprina (pielīmē pie tāfeles) līmlapiņas ar idejām/ domām visas nodarbības laikā.
3. Nodarbības beigās dalībnieki uzraksta vēstījumu, ko ņemt sev līdzi vai uzdāvināt kādam citam.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Atzīmējiet, ka izglītojamo viedoklis par labizjūtas jēdzienu varētu tikt tālāk attīstīts turpmākajos mācību posmos.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Līmlapiņas, papīri.

Organizācija (klātienē/ attālināts/ jaukts darbs; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

- Aktivitāti var organizēt klātienē.
- Pieaugušo izglītotājs uzrauga grupas darbību.

Grupas lielums:

Līdz 25 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

15 min

2. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana.

Pamatojoties uz pārrunāto informāciju, pieredzi, aiciniet izglītojamos dalīties ar savu viedokli par labizjūtu un kritiskās domāšanas ietekmi uz to. Pajautājiet izglītojamajiem, ko viņi vēlētos uzzināt vairāk par labizjūtu un tās netiešo saistību ar kritisko domāšanu.

Rīks 2.1. K - W - L

Rīka (aktivitātes) apraksts:

KWL ir pētniecības stratēģija. Akronīms nozīmē "Ko es **zinu**", "Ko es **gribu** zināt" un "Ko es **uzzināju**".

1. Pieaugušo izglītotājs sadarbojas ar visu izglītojamo grupu un aicina viņus izveidot tabulu ar divām slejām. Pirmajā ierakstot priekšstatus, ko viņi jau zina par labizjūtas saistību ar kritisko domāšanu, atbildot uz pieaugušo izglītotāja jautājumiem:
 - Ko Jūs domājat par....?
 - Vai varat paskaidrot...?
 - Kā Jūs to jūtat...?
 - Vai citi to apstiprina?
2. Otrā slejā izglītojamie uzrakstīs, ko viņi vēlas par to uzzināt.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Komentārā pieaugušo izglītotājs uzraksta sarakstu, ko izglītojamie vēlētos vairāk uzzināt, saistībā ar labizjūtu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Zīmuli, papīrs, tāfele, video.
- KWL metode:
<https://study.com/academy/lesson/kwl-chart-example-graphic-organizer-and-classroom-applications.html#quiz-course-links>.

Organizācija (klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs / pāru vai grupu darbs):

Aktivitāti var organizēt gan klātienē, gan attālināti.

Pieaugušo izglītotājs aicinās izglītojamos atbildēt uz jautājumiem.

Pieaugušo izglītotājs raksta izglītojamo atbildes pirmajā un otrajā **slejā**.

Grupas lielums:

Līdz 25 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

Apmēram 25-40 min.

Rīks 2.2. Diskusija

Rīka (darbības) apraksts:

Diskusija:

1. Izglītojamie aizpilda divus testus:
 - Apmierinātība ar dzīves inventarizāciju (Eds Dieners);
 - Dzīves orientācijas tests (DZ-OT-R).
2. Izglītojamie individuāli uzraksta 5 lietas, kas viņus iepriecina/liek labi justies.
3. Komandas darbs: Divi izglītojamie katrs atlasa 2 no 5 lietām, kas aizņem mazāk nekā 5 minūtes, lai piedzīvotu labizjūtu.
4. Abi izglītojamie dalās atlasītajā ar savu partneri un apspriež, vai šajā sarakstā ir kaut kas viņiem piemērots.
5. Izglītojamies lūdz padomāt un atbildēt uz jautājumu: "Vai jūs domājat, ka spējat labizjūtu kontrolēt?"
6. Šai darbībai pieaugušo izglītotāji var izmantot mentimetru vai slido

Izpildītajos testos izglītojamie nonāk pie secinājuma, ka optimismu, tāpat kā citas personiskās īpašības, var izmērīt objektīvi, taču veids, kā mēs interpretējam kvantitatīvos rezultātus, ir kontekstuāls un saistīts ar katra cilvēka apstākļiem. Tas nozīmē, mums ir kritiski jādomā par visiem rezultātiem, kas attiecas uz mūsu personīgo dzīvi.

Otrā un trešā aktivitātes daļa - "Ko es gribu zināt" un "Ko es uzzināju". ir pieredzes apmaiņa. Tā ietver kritiskās domāšanas izmantošanu diskutējot grupā.

1. Mudiniet izglītojamos attīstīt saikni starp labizjūtu un kritisko domāšanu, pamatojoties uz viņu iepriekšējām zināšanām.
2. Idejas pieaugušo izglītotājs var uzrakstīt uz papīra tāfeles.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Komentāri par iepriekš novēroto saistību starp labizjūtu un kritiskās domāšanas saturu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Zīmuli, papīrs, tāfele, mentimetrs, slido.

- Organizācija (*klātienē /attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs /pāru vai grupu darbs*):
- Individuālais un grupu darbs klātienē.
- Pieaugušo izglītotājs uzrauga grupu darbību.

Grupas lielums:
Līdz 25 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):
16 - 20 min

3. Izpratne

Aiciniet izglītojamos padziļināti izpētīt tēmu, izmantojot jaunus materiālus (rakstus, grāmatas, video utt.), veicinot ideju un viedokļu apmaiņu starp izglītojamajiem. Aiciniet audzēkņus strādāt individuāli, lai labāk izprastu labklājības jēdzienu, tā saistību un ietekmi uz kritisko domāšanu.

Rīks 3.1. INSERT

Rīka (aktivitātes) apraksts:

INSERT - Interactive Noting System of Effectivce Reading and Thinking) ir aktīvās lasīšanas metode, kad lasītājs aktīvi un ieinteresēti strādā tēmā. Lai saglabātu šo interesi, izglītojamie izmanto trīs dažādu krāsu rakstāmos, lai parādītu, ka viņi ir “pazīstami” vai “mazāk pazīstami” ar tekstā izteiktajiem uzskatiem, vai arī “vēlas uzzināt par to vairāk”.
<https://library.iated.org/view/SAPARGALIYEVA2014APP#:~:text=INSERT%20stands%20for%20InterKDive%20Noting,the%20text%20of%20the%20book>

1. Izdaliet izglītojamajiem tekstu par labizjūtu valsts valodā.
2. Aiciniet viņus to izlasīt un, izmantojot INSERT metodi, atzīmēt tekstā ar zaļu to, kas ir zināms, ar sarkanu to, kas ir mazāk pazīstams, un ar oranžu to, ko viņi vēlas vairāk uzzināt.
3. Izglītojamie izmantos krāsas, lai izceltu informāciju kā minēts.
4. Aiciniet izglītojamos pārdomāt izlasīto, uzrakstiet izglītojamo atbildes uz tāfeles un prezentējiet rezultātu visām grupām.
 - a. Kas bija zināmas?
 - b. Kādi uzskati tika noraidīti?
 - c. Kas bija jauns?
 - d. Kas vēl ir neskaidrs/ apšaubāms?

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

- Apkopojiet prezentācijas, pievēršot uzmanību rezultātu līdzībām un atšķirībām.
- Pievērsiet īpašu uzmanību pēdējam jautājumam: Kas joprojām ir neskaidrs/ apšaubāms?
- Saistiet šos jautājumus ar programmas tēmām.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Pēc pārrunām, kā definēt labizjūtas jēdzienu, izglītojamajiem tiek izsniegts teksts, kurā sniegtas vairākas definīcijas/ pieejas jēdzienam „labizjūta” un izskaidrotas arī labizjūtas dimensijas.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Individuāla lasīšana, diskusija pāros.

Grupas lielums:

18-25 izglītojamie.

Ilgums (min.):

45-60 min.

Rīks 3.2. Diskusija

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Diskusijas:

- Izskaidrojiet Elisa pārinterpretēto diagrammu, lai izglītojamie saprot, ka labizjūtas nodrošināšana ir atkarīga arī no kritiskās domāšanas izmantošanas attiecībā uz izraisīto notikumu un subjekta faktisko uzvedību.
- Mudiniet izglītojamos attīstīt saikni starp labizjūtu un kritisko domāšanu, pamatojoties uz viņu iepriekšējām zināšanām.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Komentāri par iepriekš novēroto saistību starp labizjūtu un kritiskās domāšanas saturu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Zīmuli, papīrs, tāfele.

Organizācija (Klātienē / attālināti /hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

- Individuālais darbs klātienē.
- Pieaugušo izglītotājs, ja nepieciešams, iesaistās grupas darbā.

Grupas lielums:

Līdz 25 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

17 - 20 min

4. Refleksija un metaizziņa

Aiciniet izglītojamos pārdomāt un izvērtēt iepriekš iepazīto informāciju un pētītos jēdzienus, lai kļūtu par aktīviem izglītojamajiem, nevis tikai pasīviem labizjūtas zināšanu saņēmējiem.

Rīks 4.1. K - W- L

Rīka (aktivitātes) apraksts:

KWL ir pētniecības stratēģija. Akronīms nozīmē "Ko es **zinu** ", "Ko es **gribu** zināt" un "Ko es **uzzināju** ".

1. Aiciniet izglītojamos mutiski izvērtēt un pārvērtēt iepriekš iegūtās zināšanas, uzskatus un attieksmes, kā arī kopējo mācību procesu.
2. Šinī KWL metodes izmantošanas posmā izglītojamajiem ir jāaizpilda pēdējā sleja: “Ko es uzzināju”.
3. Aiciniet izglītojamos individuāli aizpildīt trešo sleju, izmantojot iegūtās zināšanas.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Prezentējiet izglītojamo ideju kopsavilkumu par kritiskās domāšanas ietekmi uz ikviena cilvēka labizjūtu.

- Emocionālā labizjūta attiecas uz informētību un emocionālo noturību. Emocionālā labizjūta daļēji ir atkarīga no cilvēka domāšanas spējām.
- Sociālā labizjūta attiecas uz pozitīvu attiecību piedzīvošanu un saikni ar citiem, un tā ir svarīga savstarpējā komunikācijā un empātiskā attieksmē pret citiem.
- Fiziskā labizjūta nozīmē, ka cilvēks jūtas fiziski vesels un drošs. Fiziskā labizjūta rada pozitīvus priekšnoteikumus veselībai.
- Garīgā labizjūta attiecas uz cilvēka dzīves jēgas un mērķu izjūtu, saikni ar kultūru, reliģiju vai kopienu un ietver uzskatus, vērtības un ētikas principus.

<https://www.linkedin.com/pulse/how-you-can-optimize-your-mental-physical-emotional-allison> .

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

<https://www.bbhcsd.org/DimensionsofWellness.aspx> .

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Mācības klātienē, individuāla lasīšana, diskusijas.

Grupās lielums:

Līdz 25 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

30-40 min.

Rīks 4.2. Labizjūtas reģistrēšana 3-2-1

Rīka (aktivitātes) apraksts:

1. Aiciniet izglītojamos individuāli izpildīt šādus uzdevumus:
 - 3 lietas, par kurām esat pateicīgs: uzskaitiet trīs dzīves aspektus, kas šobrīd sniedz jums labizjūtu.
 - 2 pilnveidojamās jomas: nosakiet divas savas dzīves jomas, kurās, jūsuprāt, varētu uzlabot labizjūtu.
 - Īstenojams mērķis: uzrakstiet vienu nelielu, reālu darbību, ko varat veikt šonedēļ, lai uzlabotu savu labizjūtu kādā no šīm jomām.

2. Aiciniet izglītojamos attīstīt saikni starp labizjūtu un kritisko domāšanu, pamatojoties uz viņu iepriekšējām zināšanām. Idejas pieaugušo izglītotājs uzraksta uz tāfeles.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Pieaugušo izglītotājs uzrauga diskusijas un sniedz pozitīvus, konkrētus novērojumus par izglītojamo idejām, lai noskaidrotu dažus neatbilstības.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

- Zīmuli, papīrs, tāfele.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

- Individuālais un grupu darbs klātienē.
- Pieaugušo izglītotājam ir jāsaģatavo palīgu no izglītojamo vidus vai treneru komanda procesa uzraudzībai grupās.

Grupas lielums:

18-25 izglītojamie.

Ilgums (min.):

35-45 min.

5. Lēmumu pieņemšana un rīcība

Aiciniet izglītojamos izstrādāt pašiem savu labizjūtas jēdziena definīciju un raksturot kritiskās domāšanas saistību ar to.

Rīks 5.1. Laimes cepumi

Rīka (aktivitātes) apraksts:

1. Izglītojamie uzraksta vēstījumu, ko paņemt līdzī vai uzdāvināt kādam citam. Nodarbības laikā dalībnieki var novērot vai padomāt, kuram izglītojamajam noderēs vēstījums, kas uzrakstīts uz laimes cepuma. Tāpēc viņi varētu nolemt atdot savu "laimi", "savu personīgo laimes cepumu".

Jūs varat iemaisīt laimīgos cepumus "grozā", un katrs dalībnieks vēlreiz izlozēs "cepumu". Tādā veidā katrs cilvēks saņems 'laimīgo vēstījumu'.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Pieaugušo izglītotājs izvērtēs izglītojamo izpratni par labizjūtu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

A4 papīrs, zīmuli.

Organizācija (*klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs*):

Individuālais darbs.

Grupas lielums:

18-25 izglītojamie.

Ilgums (min.):

15-20 min.

Rīks 5.2. Pārdomu esija

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Pārdomu esijas metode ir paredzēta, lai stimulētu mācīšanos, aicinot izglītojamos izvērtēt to ("pārdomāt"/ reflektēt), ko viņi ir iemācījušies no konkrēta teksta, notikuma vai pieredzes. Apzinātas domāšanas process par mācīšanos padziļina un pastiprina mācīšanos.

1. Izglītojamie patstāvīgi iepazīstas ar tekstiem:
 - https://idimt.org/wp-content/uploads/proceedings/IDIMT_proceedings_2010.pdf#page=326
 - Richițeanu-Năstase, E. R., & Stăiculescu, C. (2019). Are extrovert people more satisfied with life? Case study. *Mental Health: Global Challenges Journal*, 1(1), 68–70. <https://doi.org/10.32437/mhgcj.v1i1.28>
 - Richițeanu-Năstase*, E., Stăiculescu, C., & Lăcătuș, M. L. (2019). The Relationship Between Optimism And Life Satisfaction: Case Study. In E. Soare, & C. Langa (Eds.), *Education Facing Contemporary World Issues*, vol 67. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences* (pp. 1023-1028). Future Academy. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.08.03.124>
2. Aiciniet izglītojamos uzrakstīt esiju vienas lappuses apjomā par tēmu: Kā kritiskā domāšana palīdz man attīstīt manu labizjūtu? Esejas struktūra:
 - a. Mana labizjūtas definīcija.
 - b. Kā kritiskā domāšana palīdz man uzlabot savu labizjūtu.
 - c. Kā es varu pielietot kritiskās domāšanas jēdzienu, lai sasniegtu labizjūtu.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Novērtējiet individuāli katru esiju un sniedziet pozitīvas atsauksmes:

- kā izglītojamais ir sapratis labizjūtas jēdzienu,
- kā viņš izmantoja kritiskās domāšanas jēdzienu saistībā ar labizjūtu,
- kā izpaužas rakstītāja radošums.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

A4 papīrs, zīmuļi.

Organizācija (*klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs*):

Individuālais darbs.

Grupas lielums:
18-25 izglītojamie.

Ilgums (min.):
90-100 min.

4. modulis. Kritiskās domāšanas vērtība kopienai

Domājoši prāti kopīgai izpratnei un progresam

Mērķi:

1. Pārrunāt kritiskās domāšanas nozīmi kopienas dinamikā.
2. Formulēt stratēģijas kritiskās domāšanas veicināšanai, uzsverot sabiedrības iesaistīšanos.
3. Nodrošināt pieaugušo izglītotājiem praktiskus rīkus, lai palīdzētu izglītojamajiem pielietot kritisko domāšanu kopienas izaicinājumiem.

Moduļa noslēgumā pieaugušo izglītotāji spēs:

1. Analizēt kritiskās domāšanas lomu, risinot kopienas problēmas, kas saistītas ar toleranci, konfrontāciju, tradīcijām un inovācijām.
2. Veicināt diskusijas, kas mudina izglītojamos pārbaudīt savas un citu perspektīvas.
3. Lietot kritiskās domāšanas ietvarus praktiskos kopienas scenārijos.

1. Ierosināšana

Aiciniet izglītojamos diskutēt vai uzrakstīt pārdomas, paužot savas idejas un uzskatus par to, ko KD viņiem nozīmē kopienas kontekstā, izmantojot personīgo pieredzi, zināšanas vai iztēli.

Rīks 1.1. Domā-Strādā pāri-dalies

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Domā-Strādā pāri-Dalies ir kooperatīva mācību aktivitāte, ko var organizēt dažāda lieluma grupās un jebkurai tēmai. Pieaugušo izglītotājs uzdod jautājumu, izglītojamie vispirms DOMĀ paši, tad saņem aicinājumu pārrunāt savu atbildi ar izglītojamo, kas sēž blakus (pārī). Visbeidzot pāri dalās ar pārrunāto ar visu grupu, un diskusija turpinās.

1. Pirms videoklipa parādīšanas, aiciniet izglītojamos, skatoties, padomāt par tālāk norādīto:
 - a. Vai esat kādreiz bijis situācijā, kad jutāties nesaprasts, jo kādam bija ierobežota izpratne par to, kas jūs esat?
 - b. Kā atsevišķi stāsti ietekmē kopienas attiecības?

- c. Kā kritiskā domāšana var palīdzēt jums virzīties tālāk par šiem atsevišķajiem stāstiem, lai izveidotu iekļaujošākas kopienas?
2. Parādiet īsu videoklipu, kas ilustrē kādu kopienas problēmu.
3. Aiciniet izglītojamos dalīties savos iespaidos.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

- Pēc videoklipa noskatīšanās sāciet pārrunas, aicinot izglītojamos pārdomāt galvenās piedāvātās tēmas.
- Mudiniet viņus dalīties savās domās par to, kā videoklips ir saistīts ar kopienas kontekstu un kritisko domāšanu.
- Visbeidzot, palīdziet izglītojamajiem izpētīt, kā videoklips un viņu pārdomas varētu attiekties uz kopienas reālās dzīves izaicinājumiem.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Chimamanda Ngozi Adichie TedTalk video (subtitri pieejami angļu, latviešu, lietuviešu, rumāņu un horvātu valodā). Varat atskaņot 18 minūšu videoklipa pirmās 8 minūtes. Saite uz video: [Viena stāsta briesmas](#).

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Aktivitāti var organizēt klātienē vai attālināti.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

40 min.

1. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana.

Aiciniet izglītojamos kritiski domāt par savu pieredzi, dalīties un apspriest savas tikšanās ar kopienas cilvēkiem. Izglītojamie pētīs dažādas kopienas locekļu perspektīvas par iekļautību un konfrontāciju.

Rīks 2.1. Lomu spēle

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Lomu spēle ir pieredzes apguves veids. Lomu spēli var veikt viens pret vienu (individuāla lomu spēle) vai kā grupu lomu spēli, katram grupas dalībniekam uzņemoties kādu lomu/ varoni.

Izmantojiet provokatīvus jautājumus, kas mudina izglītojamos kritiski domāt par savu pieredzi:

- a. Vai tolerance vienmēr ir izdevīga sabiedrībai?
- b. Vai konfrontācija var būt kopienas izaugsmes un progresu pazīme?
- c. Vai tradīcijas var ierobežot inovācijas?
- d. Kā kopienas var līdzsvarot cieņu pret tradīcijām, vienlaikus iekļaujot inovācijas?
- e. Kāda ir kritiskās domāšanas loma, nosakot, kuras tradīcijas saglabāt?

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Aiciniet izglītojamos dalīties savā pieredzē un izpētīt dažādu kopienas locekļu perspektīvas uz iekļaušanu un konfrontāciju.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Nav nepieciešams.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Aktivitāte organizējama klātienē.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

Apmēram 60 min.

2. Izpratne

Rīks 3.1. Gadījumu izpēte, scenāriji

Aiciniet izglītojamos noteikt, analizēt, apspriest galvenās problēmas un piedāvāt risinājumus, kas mudinās viņus domāt kritiski.

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Uz scenārijiem balstītas mācības parasti ietver interaktīvas aktivitātes, mudinot izglītojamos apsvērt dažādas iespējamās atbildes vai risinājumus. Reāli scenāriji sniedz izglītojamajiem iespēju iesaistīties problēmu risināšanā un garīgi sagatavoties situācijām, ar kurām viņi var saskarties.

Gadījumu izpēte ir vērtīgs instruments, lai mudinātu izglītojamos praktiski pielietot savas prasmes un zināšanas reālās dzīves situācijās. Tas ir īpaši noderīgi, risinot problēmas sarežģītos apstākļos, kuros risinājumi nav skaidri.

Izmantojiet gadījumu izpēti vai reālās dzīves scenārijus, kuros galvenā loma ir tolerancei vai tradīcijām.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Lai gan visām grupām tiek doti vienādi materiāli, viņu skatījums uz vienu un to pašu gadījuma izpēti/ scenāriju var būt pilnīgi atšķirīgs. Izglītojamajiem jājautā, kā viņi identificēja galvenās problēmas un kā viņi tās risinātu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Gadījuma izpēte vai reālās dzīves scenārijs pēc izvēles.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Aktivitāte organizējama klātienē, darbs grupās.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):
Apmēram 60 min.

4. Refleksija un metaizziņa

Rīks 4.1. Stāvi tur, kur stāvi

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Mācīšana par aktuāliem jautājumiem sniedz izglītojamajiem iespējas praktizēt kritisko domāšanu, pārliecinošu runu, uz pierādījumiem balstītu spriešanu un klausīšanās prasmes. Izglītojamie analizē problēmas, izstrādā paši savas nostājas, apgalvojumus, ar cieņu uzklasa citu viedokļus un izvērtē pārliecinošus argumentus nostājas atbalstam.

Atbalstiet izglītojamos, izdiskutējot to, kā ir mainījusies viņu uztvere par kritisko domāšanu kopienā, uzdodot šādus jautājumus:

- Kā šī diskusija ir izaicinājusi jūsu izpratni par kopienas dinamiku?
- Vai varat noteikt brīžus, kad kritiskā domāšana varētu būt palīdzējusi atrisināt konfliktus vai veicinājusi iekļaušanos jūsu kopienā?
- Kā ir mainījusies jūsu izpratne par iekļautību?
- Kā ir mainījusies jūsu izpratne par konfrontāciju?

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Izceliet atšķirību starp iepriekšējām zināšanām un jauniegūtajām zināšanām.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Nav nepieciešami.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Klātienē. Grupu darbs.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):
Apmēram 60 min.

5. Lēmumu pieņemšana un rīcība

Aiciniet izglītojamos pieņemt lēmumus, izmantojot zināšanas par kritisko domāšanu, ko viņi ir ieguvuši iepriekšējos moduļos.

Rīks 5.1. Rīcības plāns

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Rīcības plāns ir process, kurā tiek meklēti radoši risinājumi izaicinājumiem, vienlaikus pārdomājot rezultātus. To bieži izmanto, risinot sarežģītas problēmas.

Izglītojamie izveido personīgo rīcības plānu, nosakot, kā viņi izmantos kritisko domāšanu savā darbā ar kopienām.

Pārskats/ Atsauksmes par aktivitātes rezultātiem:

Atsauksmes par rīcības plānu jāsniedz izglītojamajiem pēc rīcības plānu pabeigšanas. Tām jābūt balstītām uz šādiem aspektiem:

- Novērtējiet, cik skaidri izglītojamais rīcības plānā ir definējis savus mērķus un uzdevumus.
- Sniedziet atsauksmes par to, cik labi izglītojamais savā rīcības plānā ir iekļāvis kritiskās domāšanas principus.
- Uzsveriet, cik efektīvi izglītojamais ir iekļāvis problēmu risināšanas stratēģijas potenciālo izaicinājumu gadījumā.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Nav nepieciešami.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Klātienē vai attālināti. Individuālais darbs.

Grupās lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

Apmēram 90 min.

5. modulis. Kritiskās domāšanas vērtība sabiedrībai

Dialogs starp cilvēku un mākslas darbu (materiālās kultūras aspekts)

Mērķi:

1. Paplašināt izpratni par kultūru kā dialogu starp indivīdu un mākslas darbu.
2. Iemācīties aplūkot mākslas darbu no dažādām perspektīvām, balstoties uz izglītojamo kritiskās domāšanas prasmēm.
3. Iemācīties uz klausīt dažādus viedokļus un paust personīgo viedokli, argumentējot.

Moduļa noslēgumā pieaugušo izglītotāji:

1. Spēs izprast kultūru kā dialogu starp indivīdu un mākslas darbu.
2. Spēs veidot dialogu ar dažādām mūsdienu kultūras formām un izpausmēm.
3. Spēs izrādīt toleranci pret atšķirīgo un neskaidro/ nesaprotamo mākslā un citos cilvēkos.

1. Ierosināšana

Aiciniet izglītojamos mutiski vai rakstiski izteikt savas izjūtas par mākslas provokatīvo raksturu.

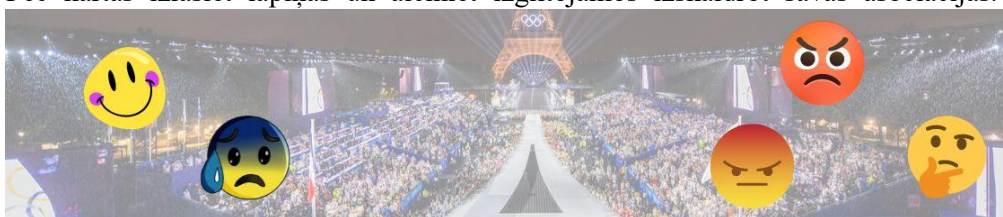
Rīks 1.1. Brīvās asociācijas

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Brīvo asociāciju metode ļauj aktivizēt psihi neapzināto komponentu, apiet racionālo domāšanu, laužt stereotipus un radīt jaunas saiknes ar uztveres objektu. Pieaugušo izglītotājs neuzdod nekādus virzošus jautājumus, necenšas neko precizēt. Nosacījums – izglītojamie neierobežo savas emocijas un runā par visu, ko domā. Pieaugušo izglītotājs uzklausa visu un pēc tam rūpīgi analizē teikto.

1. Aiciniet izglītojamos atcerēties 2024. gada Parīzes Olimpisko spēļu atklāšanas ceremoniju. Varat nodemonstrēt īsu ceremonijas pārskatu.
2. Aiciniet izglītojamos uz lapiņām uzrakstīt 2–3 asociācijas, kas raksturo viņu **izjūtas** par 2024. gada Parīzes Olimpisko spēļu atklāšanas ceremoniju.
3. Pēc kārtas izlasiet lapiņas un aiciniet izglītojamos izskaidrot savas asociācijas.

8. attēls. Brīvo asociāciju metode

Pārskats/ atsauksmes par aktivitāšu rezultātiem:

Komentējiet faktu, ka izjūtas bija atšķirīgas, tostarp aizskarošas. Tas liek uzdot jautājumu par indivīda un mākslas darba attiecībām, uz kuru atbildes tiks meklētas aktivitātes turpinājumā.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

2024. gada Parīzes Olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijas video ieraksts - <https://youtu.be/j-Ou-ggS718>.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Nodarbību var organizēt klātienē vai izmantojot attālināto mācību platformu. Šajā gadījumā izglītojamos var aicināt uzrakstīt savas asociācijas uz Padlet tāfeles.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min):

20 min.

2. Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas apšaubīšana

Aiciniet izglītojamos apšaubīt savas idejas par tēmu, konfrontējot viņus ar citu izglītojamo viedokli.

Rīks 2.1. Domā-Strādā pārī-Dalies:

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Domā – Strādā pārī - Dalies ir kooperatīva mācību aktivitāte, ko var organizēt dažāda lieluma grupās un par jebkuru tēmu. Pieaugušo izglītotājs uzdod jautājumu, izglītojamie vispirms DOMĀ paši, tad saņem aicinājumu pārrunāt savu atbildi ar izglītojamo, kas sēž blakus (pārī). Visbeidzot, pāri dalās ar pārrunāto ar visu grupu, un diskusija turpinās.

1. Aiciniet izglītojamos pāros dalīties pieredzē par mākslas darbu uztveri, minot mākslas darbus, kas viņus uzrunājuši vai mulsinājuši. Aiciniet viņus dalīties savā izpratnē par to, kāpēc mākslas darba ietekme var būt atšķirīga.
2. Apvienojiet divus pārus. Šajās jaunajās grupās aiciniet pārus dalīties ar iepriekšējā posmā pārrunāto. Katra apvienotā grupa vienojas par 3-5 būtiskākajiem faktoriem, kas ietekmē mākslas darbu uztveri, un uzraksta tos uz tāfeles.
3. Izglītojamie iepazīstas ar citu grupu secinājumiem un papildina savu faktoru sarakstu ar tiem, kuriem piekrīt.

9. attēls. Kooperatīvās mācīšanās aktivitāte – Domā – Pārī - Dalies

Pārskats/ atsauksmes par aktivitāšu rezultātiem:

Komentējiet to, ka mākslas darbu var aplūkot no dažādām perspektīvām, kā rezultātā mainās uztvere par mākslas darbu.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Nav nepieciešams.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Aktivitāti organizē klātienē.

Grupas lielums:

Līdz 16 izglītojamajiem.

Ilgums (min.):

30 min.

3. Izpratne

Aiciniet izglītojamos padziļināt izpratni par tēmu, iepazīstoties ar teorētiskām atziņām un pārrunāt tās.

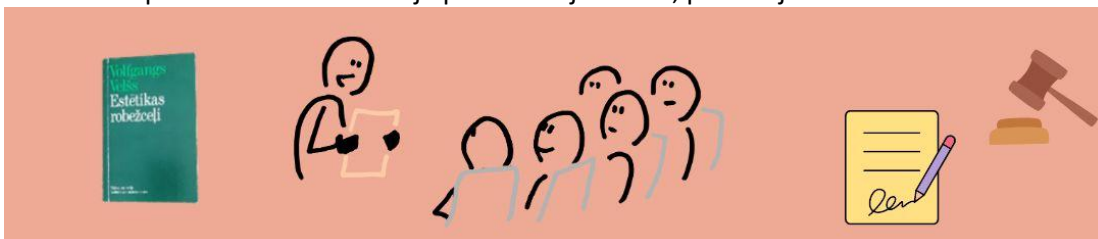
Rīks 3.1. INSERT

Rīka (aktivitātes) apraksts:

INSERT nozīmē "Interaktīva piezīmju sistēma efektīvai lasīšanai un domāšanai". Izglītojamie iepazīstas ar zīmju sistēmu, kas tiek pieņemta kā kopīgs saziņas līdzeklis gan savstarpēji saistītām, gan individuālajām mācībām. Atzīmēto tekstu var ērti izmantot, lai izceltu jauniegūto informāciju, salīdzinātu lasīto ar prāta vētrā izdiskutēto un dažādiem pieņēmumiem, atlasītu tēmas turpmākajam darbam vai pētniecībai utt. Šī uz uzdevumu orientētā pieeja veicina aktīvu, pārdomātu attieksmi pret tekstu.

1. Izglītojamie individuāli strādā ar piedāvāto tekstu un atzīmē apgalvojumus, kuriem piekrīt un kuriem nepiekrīt.
2. Izglītojamie tiek sadalīti grupās pa 5-6 izglītojamajiem un tiek aicināti pārrunāt tēmu "Sabiedrībai ir vajadzīga estētiska māksla". Katrs grupas dalībnieks izsaka savu viedokli par tēmu, izmantojot atziņas pēc tekstu izlasīšanas un argumentē tās. Diskusijas rezultātā grupai vajadzētu nonākt pie konkrētas nostājas apspriežamajā jautājumā.
3. Grupas izklāsta savu nostāju par diskusijas tēmu, pamatojot to.

10. attēls. Interaktīvā piezīmju sistēma efektīvai lasīšanai un domāšanai

Pārskats/ atsauksmes par aktivitāšu rezultātiem:

Pieaugušo izglītotājs rezumē grupu darbu, akcentējot mezglu punktus izteiktajos viedokļos kritiskās domāšanas padziļināšanai.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Teksts no grāmatas: Welšs, Wolfgang (2005). Estētikas robežceļi. Rīga, Laikmetīgās mākslas centrs, lpp. 129 – 134. Oriģinālā: Welsch, Wolfgang (1996). Grenzgänge der Ästhetik. Štutgarte, Filips Reclam

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Aktivitāti var organizēt klātienē un izmantojot attālināto mācību platformu. Lai ietaupītu laiku, izglītojamies var aicināt iepazīties ar materiālu un sagatavot argumentus jau iepriekš mājās.

Grupas lielums:

Līdz 20 izglītojamajiem.

Ilgums (min):

40 min.

4. Refleksija un metaizziņa

Aiciniet izglītojamos koncentrēties uz galvenajām apgūtajām mācībām, formulējot tās rakstiski.

Rīks 4.1. Nepabeigti teikumi

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Metode palīdz noskaidrot visu izglītojamo viedokli vai idejas par kādu tēmu. Pieaugušo izglītotājs uzraksta nepabeigtus teikumus uz lielām papīra loksniem un izvieto tos telpā. Izglītojamie pie katras lapas pieraksta savu viedokli, kā arī komentē un papildina citu rakstīto. Pēc uzdevuma izpildes var sekot izteikto viedokļu diskusija. Metodi var izmantot arī individuālajā darbā, kad katrs dalībnieks pabeidz teikumu savā lapā.

Izglītojamie pārdomā iepriekšējās aktivitātēs paveikto un veido piedāvātā teksta turpinājumu. Piemēram, "Patiesai mākslai ir/ nav jābūt provokatīvai, jo..."

True art must be provocative
because.....

11. attēls. Nepabeigti teikumi

Pārskats/ atsauksmes par aktivitāšu rezultātiem:

Komentārs, kurā apkopotas izveidotās atziņas.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Nav nepieciešams.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Individuālais darbs.

Grupas lielums:

Nav noteikts.

Ilgums (min.):

20 min

5. Lēmumu pieņemšana un rīcība

Aiciniet izglītojamos izteikt savu viedokli citiem, materializējot to radošā produktā.

Rīks 5.1. Radošs darbs

Rīka (aktivitātes) apraksts:

Radošais darbs ir viens no projektu darba veidiem. Rīka mērķis ir likt izglītojamajam, raugoties uz situāciju no dažādiem skatu punktiem, pamanīt jaunas iespējas un piedāvāt oriģinālus risinājumus, proaktīvi meklēt iespējas uzlabot savu un citu dzīves kvalitāti, prast vadīt procesu no idejas radīšanas līdz īstenošanai.

1. Izglītojamie tiek sadalīti grupās pa 4-5. Katra grupa izvēlas sava radošā darba mērķauditoriju: studentus, kultūras centru apmeklētājus, nacionālās biedrības u.c.
2. Grupas uzdevums ir izveidot plakātu par mākslas misiju un tās robežām sabiedrībā. Darbam var izmantot vizuālā noformējuma programmas (Canva, Adobe Illustrator u.c.) vai arī darīt to manuāli un nofotografēt rezultātu.

3. Izglītojamie savus radošos darbus prezentē citām grupām.

Attēls 12. Radošais darbs

Pārskats/ atsauksmes par aktivitāšu rezultātiem:

Atgriezeniskā saite var būt divu veidu. Vienu nodrošina pieaugušo izglītotājs, komentējot, kā izglītojamie ir sapratuši tēmu. Otrā atgriezeniskā saite veidojas no izglītojamo komentāriem par citu grupu darbiem.

Materiāli (teksts, attēls, video ar atsaucēm):

Nav nepieciešams.

Organizācija (klātienē/ attālināti/ hibrīdas mācības; individuālais darbs/ pāru vai grupu darbs):

Darbs grupās var notikt klātienē vai attālināti, vai abus kombinējot. Lai ietaupītu laiku, par šo radošo darbu izglītojamajiem var pastāstīt jau aktivitātes sākumā, lai, veicot aktivitātes, viņi jau domātu, kā tās izmantot noslēguma darbā.

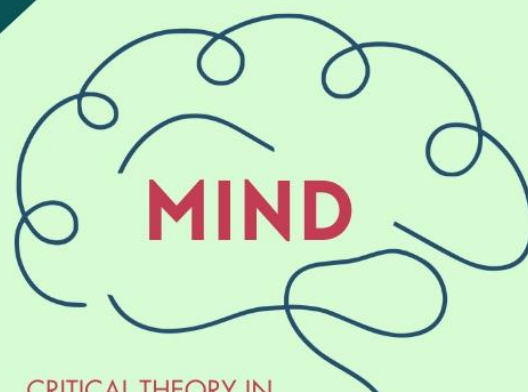
Grupas lielums:

Nav noteikts.

Ilgums (min.):

60 min.

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

